

Lauri Pakkanen/ ABa

17.5.2019

Valtioneuvoston kanslia
stro@vnk.fi

Viitteenne: Lausuntopyyntö hallitusneuvotteluryhmälle 16.5.2019

Aihe: Keinot järjestösi edustamien toimialojen näkökulmasta kestävä ja työllistävän kasvun edistämiseksi

Rakennusteollisuus RT:n lausunto Elinvoimainen Suomi -neuvotteluryhmälle

Yleistä

Rakentamisella on ollut merkittävä rooli Suomen työllisyyden nostamisessa kuluneella nousukaudella. Rakentamiseen syntyi edellisellä hallituskaudella 30 000 työpaikkaa ympäri Suomen. Rakentaminen työllisti vuoden 2018 lopussa vajaa 200 000 henkilöä, rakennustuoteteollisuus mukaan laskettuna noin 280 000. Rakentamisessa ja kiinteistöpidossa sekä niihin liittyvissä palveluissa työskentelee kaikkiaan noin 520 000 henkilöä. Rakentamiseen ja rakennetun ympäristön ylläpitoon osallistuu joka viides Suomen työllisistä. Alan työllistävä vaikutus on suuri myös alueellisesti. Viime aikoina osaajapula on estänyt alan työllisyyden kasvun. Työpaikkoja on, mutta tekijöitä ei löydy.

Rakennusala on työvoimaintensiivinen toimiala. Miljardin investointi luo 15 000 työpaikkaa vuodeksi. Työpanoksesta puolet tehdään työmaalla ja toinen puolikas tuoteteollisuudessa ja rakentamista palvelevien toimialojen (rakennuttaminen, suunnittelu, kauppa, kuljetukset, yms.) piirissä. Rakentaminen on myös erittäin verointensiivinen toimiala. Rakentamiseen sijoitetusta eurosta noin 40 prosenttia on veroja ja veronluonteisia maksuja, jotka kertyvät yhteiskunnalle. Rakennusalan suhdannekatsauksen mukaan suhdanne on kääntymässä laskuun, mutta seuraavilla toimenpiteillä voidaan vahvistaa alan suhdannetta ja sitä kautta turvata alan suuri työllistävä ja lisäarvoa koko yhteiskunnalle tuova vaikutus.

- Suomeen on rakennettava tällä hallituskaudella 150 000 uutta asuntoa
- Olemassa olevan rakennuskannan omistajia on kannustettava energiatehokkaaseen korjausrakentamiseen
- Hallituskauden aikana on tehtävä maankäyttö- ja rakennuslakiuudistus, joka tukee Suomen talouskasvua ja kansalaisten hyvinvointia mahdollistamalla yhteiskunnan kasvun taloudellisesti, ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla
- Kaupunkiseutujen väliset nopeat raideyhteydet on toteutettava, koska ne mahdollistavat työssäkäyntialueiden laajentamisen ja sitä kautta työllisyysasteen noston
- Perusväylänpidon vuotuisiin määrärahoihin tulee tehdä 300 miljoonan euron tasonkorotus ja lisäksi tulee toteuttaa teollisuusinvestointien edellyttämät väyläinvestoinnit, jotka mahdollistavat teollisen toiminnan kilpailukyvyyn paranemisen sekä työpaikkojen säilymisen Suomessa
- Rakennetun ympäristön päästöjä vähennetään kehittämällä alan teknologiaa ja digitaalisuutta – regulaatio ei saa estää uusia innovaatioita!
- Hiilijalanjälkilaskennassa on huomioitava päästöt rakennusten koko elinkaaren ajalta

Asuntopolitiikka

Kaupungistumisen myötä asuntojen kysyntä kasvaa edelleen. Kasvukeskusten tulee kyetä tarjoamaan työn perässä muuttaville asuntoja erilaisiin tarpeisiin.

- Suomeen on rakennettava hallituskaudella noin 150 000 uutta asuntoa sekä uusia kasvukeskusten joukkoliikennedyhteyksiä kasvukeskusten sisälle ja niiden välille
Samalla maankäyttöä on tehostettava

Riittävä tarjonta, sekä markkinaehtoinen että tuettu, takaa edullisemman asumisen sekä samalla työmarkkinoiden paremman toimivuuden ja vähentää asumistukimenoja. Valtion on varmistettava riittävä kaava- tuotanto kunnissa.

- MAL-sopimusten asuntotuotantotavoitteita on nostettava ja sopimuksista on tehtävä nykyistä sitovampia ja pitkäaikaisempia
- MAL-sopimuksissa on edellytettävä kuntia ylläpitämään vähintään viiden vuoden rakennuskel- poista tonttivarantoa asuntorakentamisen tarpeisiin

Kohtuuhintaisen asuntotuotannon tuotantotukijärjestelmä on tärkeä keino ylläpitää asuntotuotantoa erityisesti laskevassa suhdanteessa ja taata pienituloisten sekä erityisryhmien hyvä asuminen. Tärkeintä on kuitenkin asuntotuotannon riittävä kokonaismäärä eivätkä ARA-tuotannon tavoitteet saa muodostua muun asuntotuotannon rajoitteeksi.

- MAL-sopimuksien nykyinen ARA-asuntojen suhteellinen asunto- tuotannon tavoite on korvattav määrällisellä tavoitteella
- Hallituskaudella on ohjattava valtion asuntorahaston varoja kaupunkiseutujen infra-avustuksiin, jotka parantavat asuntotuotannon edellytyksiä
- Pientalorakentamisessa on otettava käyttöön korotettu valtioneuvoston tuki

Varmistetaan, että asuntomarkkinat toimivat mahdollisimman tehokkaasti ja edistävät työvoiman liikkuvuutta.

- Muuttamista jarruttavasta varainsiirtoverosta on luovuttava asteittain
- Ensiasunnon varainsiirtoverovapaus ja oman asunnon myyntivoiton verovapaus on säilytettävä

Rakentaminen ja asuntomarkkinat ovat suorassa yhteydessä kotitalouksien kulutukseen. Suurin osa kotitalouksien varallisuudesta on kiinni asunnoissa. Suomen talouskasvu ja työllisyys on lähivuosina pitkälti yksityisen kulutuksen varassa. Talouskasvun kannalta rakentamisen ja asuntomarkkinoiden vakaus ja on tärkeää. On tärkeää hillitä kotitalouksien velkaantumista, mutta keinot on harkittava huolella.

- Uudet makrotalouden vakauteen tähtäävät välineet on harkittava huolisesti eivätkä ne saa nostaa rahoituksen hintaa tai aiheuttaa markkinahäiriöitä
- Lainsäädännöllä ei saa vaikeuttaa hallitun kaupungistumisen edellyttämää asuntorakentamista ja työvoiman liikkumista

Maankäyttö

Tiivis yhdyskuntarakenne ja kestävä maankäyttö ovat ensisijaisessa asemassa ilmaston muutoksen torjunnassa. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus mahdollistaa tehokkaamman toiminnan yhteiskunnan ja ympäristön kannalta. Kaavaprosessin ja -sääntelyn keventäminen mahdollistaa nopeamman ja suuremman asuntotuotannon sekä edullisemman rakentamisen ja asumisen.

- Kaavaprosessin sujuvoittamiseksi kaavatasoja on vähennettävä ja selkeytettävä
- Maanomistajille ja hankkeiden toteuttajille on säädettävä oikeus hankekohtaiseen kaavavalmisteluun kunnan yleispiirteisen kaavan puitteissa
- Maanomistajan aloiteoikeus on kirjattava maankäyttö- ja rakennuslakiin
- Lopullinen päätösvalta kaavoituksessa säilyy kunnilla
- Valitusoikeus säilytetään yleiskaavassa kaikilla kuntalaisilla, mutta alimmalla kaavatasolla oikeus rajataan asianosaisiin

Digitalisaation avulla parannetaan kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Kaavoituksen ja lupaprosessien ennakoitavuutta parannetaan edellyttämällä viranomaisilta palvelulupauksia.

Liikennepolitiikka

Hallitus asettaa pitkän aikavälin tavoitteeksi nostaa liikenneinfrastruktuurin julkinen rahoitusosuus tasolle, joka vastaa yhtä prosenttia bruttokansantuotteesta.

- Perusväylänpidon rahoitukseen on tehtävä heti hallituskauden alussa 300 miljoonan euron taso-
korotus
- Liikenneinvestointeihin on varattava vuodessa miljardi euroa

Investoinnit ja määrärahalisäykset parantavat teollisuuden kilpailukykyä ja luo töitä teollisuusyrityksin, kun pärjäävät paremmin kansainvälisessä kilpailussa. Samalla tällä on suuri alueellinen työllistävä vaikutus.

- Hallituksen on laadittava kaudellaan 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, joka sisältää 2019 vaalikaudella käynnistettävät investointihankkeet ja pidemmälle ulottuvan investointisuunnitelman
- Liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteeksi asetetaan pääväylien rakentaminen kaksiraiteisiksi ja nelikaistaisiksi

Nopeat raideyhteydet parantavat työmarkkinoiden toimivuutta ja ovat edellytys pitkän aikavälin ilmasto-
tavoitteiden saavuttamiselle. Ne luovat myös houkuttelevia sijainteja, jotka vetävät investointeja, nostavat maan arvoa ja vauhdittavat tonttitarjontaa.

- Hallitus perustaa hankeyhtiöitä ratainvestointien toteuttamiseksi
- Hallituksen on sitouduttava tunnin raidehankkeiden toteuttamiseen Turkuun ja Tampereelle
- Helsinki–Tampere-välin ratakapasiteetin lisäys on toteuttava lentoratavaihtoehtona
- Helsingin ratapihan kapasiteetin kasvattamiseksi on tehtävä isoja investointeja, jotta kasvava liikenne ei tulevaisuudessa häiriinny
- MAL-näkökulmasta tehtävää liikennehankkeiden taloudellisten vaikutusten arviointia on jatkettava ja edelleen kehitettävä

Suomi tavoittelee EU:n Pohjanmeri–Baltia-ydinverkon jatkoa Tornion kautta Norjan Kirkkoniemeeseen ja Torniossa Ruotsin puolelle.

- Hallitus on hyödynnettävä aiempaa paremmin EU-rahoitusta ja luo kautensa aluksi selvän näkyksen hankeprioriteeteista

Ilmasto, ympäristö ja kiertotalous

Ilmastonmuutoksen torjunnassa tavoitellaan kokonaisvaltaista rakennetun ympäristön suunnittelua, jossa huomioidaan yhdyskuntarakenne, rakennusten elinkaaren aikaiset päästöt sekä olemassa oleva rakennuskanta. Ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat muutokset sääolosuhteissa tulee ottaa huomioon rakentamisen sääntelyssä.

- Julkisilla hankinnoilla on edistettävä luonnonvaroja säästävien uusiomateriaalien käyttöä
- Rakennetun ympäristön alalla on keskityttävä kustannustehokkaimpiin materiaali- ja teknologia-neutraaleihin päästönvähennyskeinoihin, mutta estettävä sellainen regulaatio, joka estäisi innovaatioiden syntymisen.

Korjausrakentaminen vastaa tällä hetkellä jo puolta Suomen asuntorakentamisesta. Osana EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä on Suomi laatimassa pitkän aikavälin peruskorjausstrategiaa. Korjausrakentaminen on uudisrakentamista työvoimavaltaisempaa.

- Pitkän aikavälin peruskorjausstrategian jatkoksi on laadittava riittävästi resursoitu toimenpideohjelma

Energiatehokkuuden parantaminen nykyisessä rakennuskannassa on kustannustehokkain keino hillitä ilmastonmuutosta.

- Kotitalousvähennyksen soveltamisaluetta on laajennettava koskemaan asunto-osakeyhtiöiden energiakorjaustoimenpiteitä
- Kasvukeskusten ulkopuolella on otettava käyttöön tarveharkintaisia rahoitus- tai vakuuskeinoja korjausrakentamisen rahoittamiseen ja purkuavustuksia

Rakentamisen jättemateriaaleja ja samalla myös muun teollisuuden erilaisia sivuvirtoja (esim. tuhkat, kuonat, muut mineraalipohjaiset materiaalit) voidaan laajamittaisesti hyödyntää rakennustuotteiden valmistuksessa ja etenkin infrarakentamisessa

- Näiden materiaalien sujuvaa käyttöä edistävän lainsäädännön ja muiden toimien tukemista on jatkettava

Digitalisaatio

Suomesta on tulossa rakennetun ympäristön digitalisaation edelläkävijä maailmassa. Edellisen hallituksen KIRA-digi-kärkihanketta rahoitettiin 4,7 miljoonalla eurolla ja lähes puolet sen rahoittamista kokeiluista jatkaa. Ympäristöministeriön mukaan potentiaaliset hyödyt kiinteistö- ja rakentamisalalle jopa 5,5 miljardia euroa. Saman aikaisesti rakennusala on rahoittanut Tampereen yliopistoon digi-infra-professorin.

- Hallituskauden alussa on varatta 25 miljoonaa euroa kiinteistö- ja rakentamisalan digiohjelman jatkamiseen, jolla edistetään uusien toimintamallien kehittämistä ja tuottavuuden nostamista
- Jotta digitalisuuden tuottavuushyödyt realisoituisivat, on
 - o kiinteistö- ja rakennusalan julkisia TKI-panoksia lisättävä
 - o julkisten hankkijoiden tarjouspyynnöissä lisättävä digitalisaation käytön painoarvoa

Kiinteistö- ja rakennusala on yhteistyössä TEM:n työmarkkinatorin kanssa kehittänyt digitaalista työnvälitys- ja täydennyskoulutuksen pilottia. Pilotin keskiössä ovat MyData, tekoälysovellukset ja uudet tunnistautumistavat.

- Kiinteistö- ja rakennusalan digitaalisen pilotin kehittämistä on jatkettava yhteistyössä ministeriöiden kanssa hyödyntäen toimialojen reaaliaikaisia tietojärjestelmiä

Osaava työvoima ja TKI

Rakennusalan osaajapula on Rakennusteollisuus RT:n tutkimuksen mukaan yksi rakennusalan kasvun suurimmista esteistä. Osaajapulaan vastataan tehokkaimmin parantamalla koulutuksen läpäisyä ja lisäämällä valmistuneiden määrää. Ammatillisen toisen asteen riittävä lähiopetustuntimäärä on ensiarvoisen tärkeää, jotta työpaikoille saadaan riittävän kyvykkäitä tulijoita.

- Koulutuksen rahoituksen on tähdättävä korkeakoulutuksen läpäisyasteen kasvattamiseen
- Ammattikorkeakoulujen opetusresursseja on lisättävä
- Työelämälähtöistä muunto- ja täydennyskoulutusta on lisättävä
- Toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoitusta on lisättävä

Aleksi Randell
Toimitusjohtaja
Rakennusteollisuus RT ry

Lisätietoja: yhteiskuntasuhdepäällikkö Lauri Pakkanen, puh. 050 522 7797 /
lauri.pakkanen@rakennusteollisuus.fi